

23/02/2016

BR. 422

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

TEST LOJALNOSTI

JESU LI EU ČLANICE SPREMNE NA ENERGETSKU SOLIDARNOST?

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*

ČETIRI CILJA - ILI ŽELJA - IZ „ZIMSKOG PAKETA“

BRISEL - Evropska komisija objavila je prošlog utorka novi predlog mera ciljanih da spreče ponavljanje prekida u snabdevanju Evrope prirodnim gasom, kao i obezbeđenja bolje saradnje između zemalja Evropske unije u slučajevima da je neka od njih suočena sa nestašicom ovog energenta. Takozvani Zimski paket sastoji se od četiri dela: Predloga novih pravila za sigurnost snabdevanja EU gasom; Predloga novih pravila za energetske ugovore između EU i ne-EU zemalja; EU strategije za utečniji prirodni gas (LNG) i EU strategije za sektor grejanja i hlađenja. Ovi predlozi čine deo komisijine Strategije formiranja Energetske unije i trebalo bi da izazovu jak podsticaj poboljšanju energetske bezbednosti i solidarnosti unutar ovog bloka 28 zemalja.

Sigurnost snabdevanja EU gasom

Novost u ovom segmentu predstavlja efikasniji prilaz sprečavanja izbijanja gasnih kriza ili ublažavanja posledica, ako do njih ipak dođe. Prvenstveni kroz uvođenje principa solidarnost, kao poslednjem прибежишту susednih zemalja u slučaju da je njihovom stanovništvu i ključnim socijalnim uslugama, poput zdravstva, ugroženo snabdevanje gasom. Predlog ujedno uvodi prelaz sa nacionalnog, na regionalni prilaz ovom pitanju. Pojačava saradnju sa susednima EU, pa će zemlje članice Energetske zajednice (EnZ) biti uključene u obezbeđivanje efikasnijeg sprečavanja i upravljanja gasnim krizama na granicama sa EU. Komisija predlaže i dodatne mere transparentnosti u delovima gasnih ugovora vezanim za odredbe sigurnosti snabdevanja. Gasne kompanije, kako državne, tako i privatne, će o tim odredbama ugovora automatski, po njihovom potpisivanju, ili izmenama, morati da obaveštavaju Komisiju i zemlje članice. Kada je u ovom slučaju reč o komercijalnim ugovorima dužim od godinu dana, informacije iz ugovora koje će kompanije biti u obavezi da automatski dostave nacionalnim vlastima i Komisiji vezane su za ugovorene rokove snabdevanja, ukupne maksimalne i minimalne godišnje i mesečne količine, ugovorene maksimalne dnevne količine snabdevanja u vanrednim situacijama, ugovorena mesta isporuke, kao i uslove pod kojima ugovor može biti suspendovan. Obaveze obaveštavanja se jedino ne odnose na ugovorene cene gasa

Zemlje članice će, prema odredbama novih mandatornih predloga, morati da pripreme procene rizika, preventivne akcione planove i planove za vanredne situacije na regionalnom nivou i ažuriraju ih svake četiri godine. Da u

vanredne planove uključe dogovore o tehničkim, pravnim i finansijskim aranžmanima za primenu principa solidarnosti. Da zajednički donesu odluke o izgradnji potrebnih dvosmernih gasovodnih interkonekcija.

Međuvladini ugovori

Prema novim pravilima, zemlje članice će morati da obaveste Komisiju o njihovim međuvladinim ugovorima (MVU) u oblasti energije pre nego što iz sklope sa ne-EU zemljama. Novi predlog Komisije odnosi se na sve ugovore između jedne, ili više EU zemalja i jedne, ili više ne-EU zemalja koji mogu uticati na snabdevanje EU energijom i funkcionisanje njenog unutrašnjeg energetskog tržišta. Odnosi se kako na MVU, tako i na pravno neobavezujuće dogovore, kao što su zajednička politička saopštenja, ili memorandumu o razumevanju koji uključuju interpretacije EU zakona, postavljaju uslove o snabdevanju energijom (tj. cene) ili razvoj energetske infrastrukture.

Glavna promena, u poređenju sa sadašnjom Odlukom o MVU, je uvođenje mandatornog ex-ante čekinga usklađenosti od strane Komisije. Zemlje članice neće smeti da potpišu MVU dok Komisija ne objavi svoj stav, koji će u potpunosti morati da se uvaži. Štaviše, revidirana Odluka o MVU, će proširiti svoj delokrug na pravno neobavezujuće instrumente za ex-post procenu.

Vezano za pitanje reverzibilnog snabdevanja gasom, prema novim pravilima odluke o tome ne mogu ubuduće biti jednostrano donošene. Umesto toga, sve odluke, uključujući izuzeće od obaveze izgradnje reverzibilnih transportnih kapaciteta, moraće da budu zajednički usvojene od strane zemalja članica sa obe strane tačaka interkonekcije. Štaviše, druge zemlje članice, potencijalno zavisne od tih pravaca snabdevanja, moraće takođe da budu uključene u donošenje ovih zajedničkih odluka. Kontrolu nad ovim segmentom vršiće Agencija za saradnju energetskih regulatora - ACER.

Nadalje, zemlje članice će morati da obaveste Komisiju o njihovim namerama da počnu pregovore sa ne-EU zemljom o novom MVU, ili o izmeni postojećeg, a „vlada“ EU će potom morati da bude obavješavana o toku procesa pregovaranja.

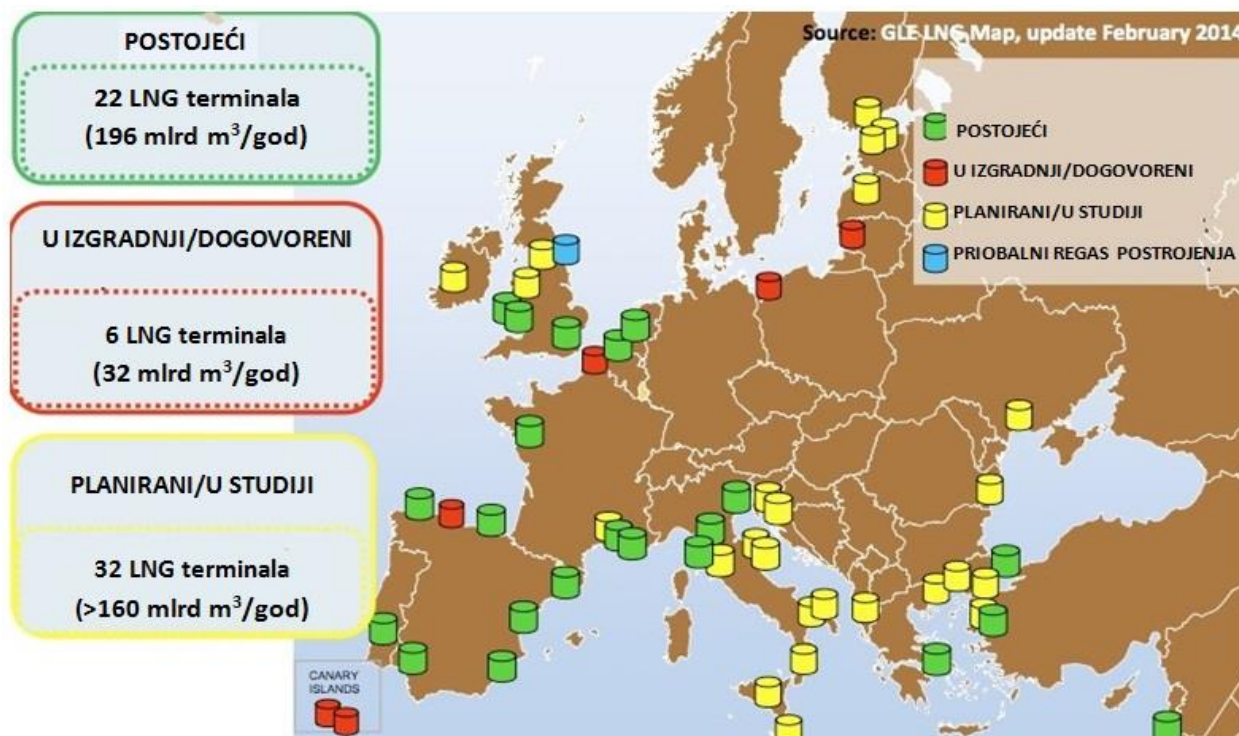
Komisija će u slučaju da ima neke sumnje vezane za uglađenost MVU za EU zakonima, obavestiti zemlju članicu o tome u roku od 12 nedelja po prijemu obavještenja. Prilikom dostavlja nacrtu MVU Komisiji, zemlja članica će naznačiti delove ugovora koje smatra poverljivim, ali će svejedno Komisija imati pravo uvida. Ukoliko članica EU smatra MVU ili neki drugi pravno neobavezujući dogovor poverljivim, moraće da dostavi Komisiji sadržaj tih dokumenata koji će Brisel proslediti na uvid drugim zemljama članicama. Vezano za sudbinu postojećih MVU, Komisija će u slučaju da utvrdi njihov nesklad sa EU zakonima, imati pravo da pokrene prekršajni postupak.

Brisel priprema „crnu listu“ nepoželjnih odredbi i MVU-ima

BRISSEL - Evropska komisija će pripremiti crnu listu klauzula koje nisu prihvatljive prilikom sklapanja međuvladinih ugovora o energiji. „Za sada nije jasno šta će lista sadržati, ali destinacione klauzule neće biti poželjne. Bilo kakva restrikcija vezana za tokove prirodnog gasa je nepoželjna, jer taj energent treba da stigne tamo gde je potreban“, rekao je Stefan Moser iz Generalne direkcije za energiju u Evropskoj komisiji.

TPG (LNG) i skladištenje gasa

U cilju omogućavanja pristupa utečjenom prirodnom gasu (TPG) i skladištima gasa, kao alternativnom izvoru gasa, svim zemljama članicama EU mora da izgradi potrebnu infrastrukturu, posebno na tržištima centralne, istočne, jugozapadne evrope i Baltika. Neophodno je i kompletiranje unutrašnjeg tržišta gasa, kao pretpostavke za emitovanje pravih cenovnih signala i privlačenje investiranja u TPG infrastrukturu tamo gde je ona potrebna. Komisija ukazuje i na potrebu efikasnijeg korišćenja postojećih skladišnih kapaciteta, zbog čega će unaprediti operativna pravila njihovog prekograničnog korišćenja. Važno je i da zemlje članice optimizuju korišćenje skladišta prirodnog gasa duž granica formiranjem regionalnih preventivnih i vanrednih planova akcije.

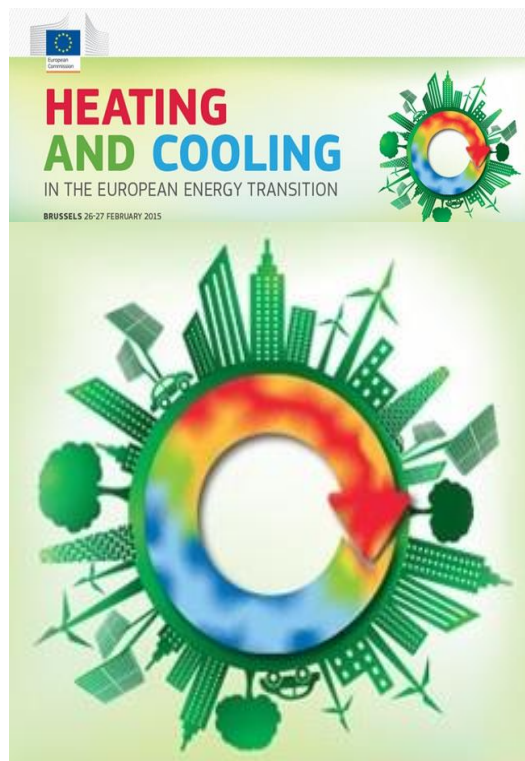
U celini, uvozni TPG kapaciteti EU su dovoljni za podmirenje oko 43% ukupne potrošnje gasa EU (2015.). Ipak, pomenuti regioni nemaju pristup toj infrastrukturi, ili su dominantno zavisni od jednog snabdevača, pa je neophodno da im se u sistem projekata od opšteg interesa uključe projekti bitni za otklanjanje ovog uskog grla. Pitanje finansiranja ovih projekata u principu treba da ide na račun krajnjih korisnika, navodi Komisija. Ili, u nekim slučajevima gasne kompanije snose troškove izgradnje, da bi zauzvrat dobile pravo zakupa kapaciteta, odnosno korišćenja terminala. Za posebno značajne projekte, finansiranje bi išlo na račun EU fondova, odnosno referentnih evropskih banaka.

Evropski kapaciteti skladišta prirodnog gasa takođe su neravnomerno raspoređeni, velikim delom u Italiji, Francuskoj, Nemačkoj i Holandiji. Iz geoloških razloga, istočna i jugoistočna Evropa mogu da koriste samo male skladišne kapacitete, pa je neophodna izgradnja potrebnih gasovodnih konekcija za pristup skladištima suseda, navodi se u dokumentu Komisije.

Grejanje i hlađenje

Ova oblast povlači polovinu ukupne EU potrošnje energije uz velika rasipanja, navodi Komisija i konstatuje da je otuda prioritet broj jedan povećanje efikasnosti sistema grejanja i hlađenja. Od toga, 45% otpada na sektor domaćinstava, 37 na potrebe industrije i 18% na usluge. Osim toga 75% goriva koje se koristi u ovoj oblasti dolazi iz fosilnih izvora, pa otuda i racionalnije i efikasnije korišćenje energije ima presudnu ulogu u procesu dekarbonizacije EU.

Nova - uglavnom „... neophodno i potrebno je ...“ definisana strategija ostaje u „okvirima“ za efikasnije integrisanje grejanja i hlađenja u EU energetska politiku sa fokusiranjem na zaustavljanje „izlivanja“ energije iz zgrada, kao i u industriji korišćenjem benefita od integrisanja ovog sistema u sistem električne energije. Rešenja će biti razmotrena u daljim razmatranjima legislative u okviru Energetske unije, posebno jer postojeći dokument uglavnom ukazuje na izazove, prvenstveno vezane za pitanje nepostojanja, ili nedovoljnih finansijskih mogućnosti stanara, odnosno vlasnika stanova da finansiraju u potrebne sisteme izolacije, odnosno renoviranja zgrada, ugradnje novih bojlera, kotlova, sistema grejanja i hlađenja.

Na ispitu privrženost EU zemalja politici ograničavanja ruske dominacije

LONDON, NJUJORK - U prvim reakcijama medija i eksperata na „zimski paket“ EU akcenat se stavlja na novo mandatorno pravilo stavljanja veta na do sada neprikosnoveno pravo pojedinih vlada da sklapanju međudržavne energetske ugovore u skladu sa svojim potrebama i prioritetima. Jasno je da je u prvom redu cilj mera smanjenje zavisnosti EU od snabdevanja ruskim gasom, navodi **Reuters**. Agencija ukazuje na nameru „vlade“ EU da dobije pristup komercijalnim gasnim ugovorima, preko kojih ide preko 40 odsto godišnje potrošnje gasa u EU, pa ne sumnja da će u oba slučaja, a posebno u ovom poslednjem, doći do sporova između Brisela i pojedinih članica, posebno

onih koje imaju velike i komercijalno povoljne ugovore sa Moskvom, konkretno Nemačka, Italija i Francuska.

Stoga **Wall Street Journal** u naslov svoje informacije o novom predlogu komisije navodi da se radi o „ispitu privrženosti EU zemalja“ nameri Brisela da ospori dominaciju Rusije u

WORLD | EUROPE

Proposals May Test EU Commitment to Challenge Russia's Gas Dominance

Plan would give European Commission powers to examine how gas is sold in the 28-country bloc

snabdevanju kontinenta gasom. „Nemačka, koja plaća jeftinije ruski gas od većine suseda, već je prosledila primedbe i protivljenja nekim elementima novog plana, ali i Bugarska“, piše njujorški berzanski dnevnik. WSJ predviđa da će slično postupiti i vlade suočene sa sve većim anti-EU raspoloženjima kod kuće, kao što su Francuska i Velika Britanija, kada budu morali da pristanu na jačanje ovlašćenja Evropske komisije.

Ovaj dnevnik takođe ocenjuje da nova pravila, ako ih usvoje EU vlade i Evropski parlament, mogu odvratiti kompanije od sklapanja dugoročnih ugovora i da se okrenu spot tržištima, ili aukcijskim kupovinama gasa, prepuštajući se tako spekulativnim uticajima na cene.

Moskva: Kijev i Brisel se ne oglašavaju oko nastavka snabdevanja Ukrajine ruskim gasom

MOSKVA - Vlada u Kijevu i Evropska komisija nisu dostavile Rusiji predlog o održavanju nove runde pregovora o snabdevanju Ukrajine gasom, rekao je u subotu pomoćnik ministra energije Rusije Anatolij Janovski. „Mislim da (u skoroj budućnosti) neće biti razgovora o 'letnjem paketu'. Niti sa ukrajinske, niti sa evropske strane nam se niko nije (u vezi sa tim) obratio“, rekao je on novinarima.

Potpredsednik Evropske komisije zadužen za pitanja energije, Maroš Šefčovič, rekao je krajem januara da je Evropska komisija

razmotrila mogućnost organizovanja trilateralnog ministarskog sastanka na temu daljeg snabdevanja Ukrajine ruskim gasom, prenosi agencija **Sputnik**.

Ukrajina utrostručuje Gaspromu cenu tranzita prirodnog gasa

KIJEV - Iz uprave ukrajinske državne gasne kompanije Naftogas saopšteno je da bi Gasprom trebalo da plati Ukrajini na ime računa za tranzit prirodnog gasa preko te zemlje u Evropu u ovoj godini 6,1 milijardu dolara. To je više nego tri puta od tranzitnog računa od dve milijarde dolara, koliko je Naftogaz u 2015. godini fakturisao ruskoj državnoj gasnoj kompaniji. Nova cena sastoji se od dve komponente - jedne koja se odnosi na rezervisane količine i druga koja se odnosi na količine gasa koje su transportovane kroz ukrajinski tranzitni gasovodni sistem, prenosi **unian.info**.

U martu sastanak Gasproma sa Evropskom komisijom?

MOSKVA - Gasprom bi mogao u martu da održi sastanak sa Evropskom komisijom vezano za pitanje navodne monopolske prakse ruske kompanije u trgovanju sa nekim zemljama Evropske unije, rekao je u subotu pomoćnik ministra energije Rusije Anatolij Janovski. „Mislim da će u martu doći do tog sastanka“, kazao je on.

Evropska komisija vodi istragu protiv Gasproma, optužujući ruskog kolosa da zloupotrebom položaja dominantnog snabdevača gasom nameće neopravdano visoke cene i uslove u dugoročnim ugovorima nizu zemalja centralne i istočne Evrope, preciznije, Bugarskoj, Češkoj Republici, Estoniji, Mađarskoj, Letoniji, Litvaniji, Poljskoj i Slovačkoj. **Sputnik News**.

Trilateralni protokol za zimski paket, o uslovima po kojima ukrajinska kompanija Naftogas može da uveze dve milijarde kubnih metara prirodnog gasa od ruskog Gasproma za 500 miliona dolara pokriva period od 1. 10. 2015. do 31. 03 2016.

Foto: Sa ceremonije potpisivanja

